

Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten

PROTOKOLL FRA MØTE 3/2023: Styremøte

Teams onsdag 26.april kl. 17.00-19.00 (Fv. 27 stengt)

Tilstede:

Kommune	Medlemmer	Møtt	Varamedlemmer	Møtt
Alvdal	Trond Idar Paaske	X	Britt Guri Nordtun	
Dovre	Arne Vadet	X	Bente Sæther	
Folldal	Solvår Brustad Lilleeng	X	Bjørn Brendbakken	
Hamar	Hanne Sandvoll	X	Ivar Skramstad	
Nord-Fron	Anne K. Tina Lyslo	X	Hans Petter Solberg	
Rendalen	Anne Grete Otnes	X		
Ringebu	Laila Bårdsløkken	X	Erik Winther	
Ringsaker	Thomas Eriksen	X	Marte Røhnebæk	
Sel	Jørund Båtstad	X	Ingebjørg Uldalen	
Stor-Elvdal	Ane Eriksen Hamilton	X	Terje Andreas Hoffstad	
Sør-Fron	Else Mari Bjørke	X	Hans Mathias Ulberg	
Øyer	Bjørner Killi	X	Anne Magnhild Braastad Lie	
Åmot	Vidar Helgesen	X	Ingebjørg Dybvin	
SFIN	Tom Hjemsæteren			
Sekretær	Marit Vorkinn	X		

SAKER:	
2023/23	GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKSLISTE
2023/24	REFERAT- OG ORIENTERINGSSAKER
2023/25	SØLNKLETTEN - SØKNAD OM FELLINGSKVOTE 2023
2023/26	RONDANE NORD - SØKNAD OM FELLINGSKVOTE 2023
2023/27	RONDANE SØR - SØKNAD OM FELLINGSKVOTE 2023
2023/28	UTVIDELSE AV TELLENDE AREAL - VENABYGD
2023/29	STOR-ELVDAL - SKILØYPE
2023/30	ØYER - RIVE BU OG BYGGE STØRRE
2023/31	RINGEBU - FLISFYRINGSANLEGG SPIDSBERGSETER
2023/32	RINGEBU - BRUKSENDRING AV SETEREIENDOM OG FRADELING
2023/33	RONDANE NASJONALPARK - MOTORFERDSEL - BEITETILSYN
2023/34	RINGSAKER - OPPSTARTVARSEL - REVISJON AV KOMMUNEPLANENS AREALDEL
2023/35	FORDELING AV TILTAKSMIDLER 2023
2023/36	ÅPEN POST: INNSPILL OG ORIENTERINGER FRA KOMMUNENE

2023/23 GODKJENNING AV INNKALLING OG SAKSLISTE

Godkjent.

2023/24 REFERAT- OG ORIENTERINGSSAKER

Protokoll fra møte 2/2023

Forslag til tillegg i sak 2023/9 Kile solkraftverk ble ikke tatt med, da det var under halvparten av nemndas medlemmer som svarte, og fordi det var delte meninger blant de som svarte.

Referat fra 2023/15, runden rundt bordet, ble ikke tatt med i protokollen.

GPS-Merking av simler

Det er i vinter merket hele dyr i Rondane. Det er merket tre dyr nord for Ula, tre i Vulufjell, en i Finnsjøfjellet, og åtte i Rondane Sør. For første gang er det også merket bukk (3 stk.). Merkeinnsatsen er utrolig positiv ved at det sikrer kontinuiteten i GPS-registreringene, og gir oss et utvidet kunnskapsgrunnlag for forvaltningen framover.

Sjekk ut dyrenes arealbruk på: <https://dyreposisjoner.no/>. Bruk «Søk med prosjekt», og kryss av for «villrein i Rondane».

Tiltaksplan for villrein i Rondane

Informasjon om arbeidet er utlagt på www.statsforvalteren.no/tiltaksplaner-for-villrein. Her er det også muligheter for å gi innspill. Det er åpent for nemndsmedlemmene å avgi innspill som privatpersoner. Marit orienterer.

Det vil som tidligere nevnt bli et åpent arbeidsverksted på Spidsbergseter 19.juni, der aktuelle tiltak skal presenteres og diskuteres. Det har vært sendt ut forespørsel til nemndsmedlemmene om det var ønskelig med et eget møte om tiltaksplanen for nemnda på våren, eller om nemndsmedlemmene heller ville delta på arbeidsvekstedet 19.juni. Det er ikke kommet tilbakemelding på dette.

I samråd med styreleder foreslås det derfor at nemndas medlemmer, de som har anledning, deltar på Spidsbergseter den 19.juni, og at tiltaksplanen blir hovedtema for det oppsatte møtet/befaringen i september (14. og 15.). Det vil da foreligge flere konkrete forslag til tiltak.

Stortingsmelding om villrein

Klima- og miljødepartementet inviterte i januar ulike aktører til et innspillsmøte (Teams) om utfordringsbildet for de ulike villreinområdene. Jørund Båtstad holdt innlegg fra Villreinnemnda. Det er nå invitert til et nytt innspillsmøte 4.mai, med tema (nye) virkemidler. Jørund orienterer.

Flytting av oppgaver (4 årsverk) fra Miljødirektoratet til Landbruksdirektoratet i Steinkjer

Forvaltningen av høstbare viltressurser overføres fra Miljødirektoratet i Trondheim til Landbruksdirektoratet på Steinkjer.

«– Regjeringen vil bygge sterke kompetansemiljøer over hele landet og ønsker en jevnere fordeling av offentlige arbeidsplasser mellom by og land. Flyttingen legger godt til rette for at vi kan se forvaltningen av det høstbare viltet i sammenheng med landbrukets øvrige virkemidler og ressursgrunnlag, sier landbruks- og matminister Sandra Borch».

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringen-flytter-forvaltningen-av-hostbart-vilt/id2966824/>

Hvordan dette vil berøre villreinforvaltningen er uklart, men det er uttrykt bekymringer <https://www.nationen.no/to-skritt-tilbake-for-viltforvaltningen/o/5-148-334577>

Villrein blir infisert med skadelig saueparasitt på salte plassene

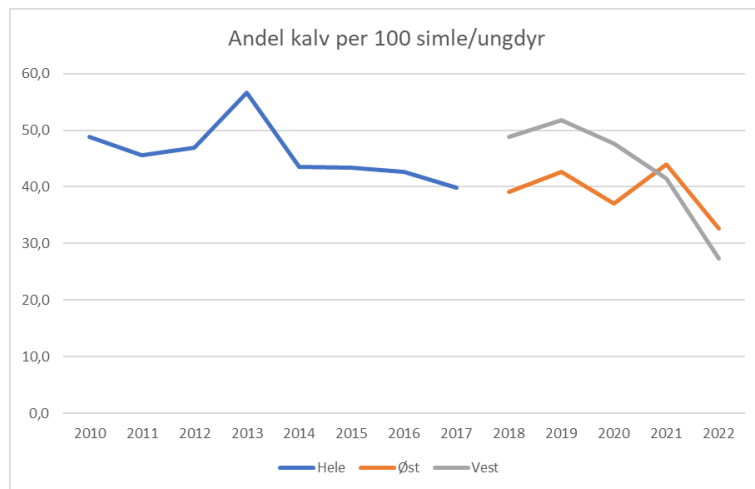
Infeksjon med rundormen *Nematodirus battus* kan være en mulig årsak til redusert kalveproduksjon og slaktevekter i Knutshø villreinområde. Forskere fra Norsk institutt for naturforskning (NINA), Nord universitet, Sveriges lantbruksuniversitet, Veterinærinstituttet og Høgskolen i Innlandet har funnet ut at salteplasser for sau er viktige smittekilder for spredning av parasitter til villrein. Undersøkelsene viser at både jordprøver fra salteplasser og avføringsprøver fra sau og rein inneholder egg fra parasitten, mens ikke i jordprøver tatt utenfor salte plassene. Genetiske undersøkelser bekrefter at det er samme isolat av *N. battus* som påvises både på salte plassene og i prøver fra sau og reinsdyr. I undersøkelser gjennomført i de samme områdene på åttitallet, hadde ikke villreinen *N. battus*.

Les nyhetssaken på linken:

<https://villrein.no/villrein-blir-infisert-med-skadelig-saueparasitt-pa-salteplassene/>

Villreinen i Snøhetta Vest

Det er ikke bare villreinen i Rondane som sliter. Etter nyttår 2023 skulle stammen i Snøhetta teoretisk sett vært på 418 dyr. Ved tellingen i mars 2023 ble det bare funnet 317 dyr. I tillegg ble det registrert uvanlig lav produksjon av kalv våren 2022. Det har vært en tydelig nedgang i slaktevekt på eldre simle de siste tre år. Vekt har stor betydning for muligheten simla har til å produsere kalv. Nedgangen i simlevekter kan være en forklaring til lav andel kalv i kalvetellingen om våren.

Dispensasjonssak Alvdal

For utvidelser av eksisterende fritidshus i buffersona, har Villreinnemnda akseptert en total bygningsmasse på 90 m², før kommunene har fastsatt retningslinjer for dispensasjoner i kommuneplanen.

Alvdal kommune har oversendt et vedtak der de har innvilget en dispensasjon på 91 m². Vedtaket er ikke påklagd.

Budsjett

Villreinnemnda har fått 650.000 til drift for 2023, dvs. som omsøkt. Dette innebærer en økning på 50.000 fra 2022. Budsjettjusteringer er dermed ikke nødvendig pr. nå, jfr. sak 2023/13.

VEDTAK

Referat- og orienteringssakene tas til etterretning.

Før arbeidsverkstedet på Venabygdsfjellet 19.juni er det ønskelig med en samling for å diskutere hva nemnda skal formidle. Det tas en samling 12. juni kl. 17.00. Sted avgjøres når vi ser hvor mange som har anledning til å møtes fysisk. Teamsdeltakelse blir også mulig.

2023/25-27: SØKNADER OM FELLINGSKVOTE – FELLES FOR DE TRE SØKNADENE

Villreinnemndene skal fastsette fellingskvoter for de ulike villreinområdene innen 1. mai. Dette skjer på bakgrunn av søknad fra det enkelte villreinområde. Fellingskvotene beregnes ut fra hvor mange dyr utvalgene finner når de teller antall dyr på vinteren (fra fly/helikopter/med droner). Ut fra erfaringer foregående år beregnes så hvor stor tilveksten vil bli til jakta begynner (hvor mange kalver fødes/ hvor mange dyr overlever til jakta), og dermed hvor mange dyr det vil være i området når jakta begynner.

Antallet dyr vurderes i forhold til hvor mange dyr det enkelte området har beitegrunnlag til, forutsatt at bestanden har sunne dyr. Dette er *bestandsmålet* for hvert enkelt område, som fastsettes/revideres i de fem-årige bestandsplanene for hvert enkelt område.

I og med at det bare er en viss andel av dyra som det blir gitt fellingstillatelse til som blir skutt under jakta, må fellingskvoten være større enn det antall dyr en ønsker å redusere stammen med i jakta. Dette baseres på erfaringstall for tidligere års jakt i området.

Beregning av fellingskvoter er med andre ord ingen eksakt vitenskap. Feil kan oppstå ved tellingene dersom det er dårlig vær/sporingsforhold under tellingene. Fellingsprosenten vil også variere fra år til år, f.eks. dersom det er spesielle værforhold under jakta slik at reinen blir stående på et lite område, slik at fellingsprosentene blir lavere enn vanlig. Det er derfor viktig å se på utviklingen over flere år, og ha en «føre-var»-holdning.

I kvotesammenheng betyr «frie dyr» at de områder som har godkjente bestandsplaner kan få tildelt kvoter uten fordeling på type dyr, så lenge dette skjer i tråd med bestandsplanen.

Naturmangfoldlovens § 16. (høsting av vilt og lakse- og innlandsfisk) sier:

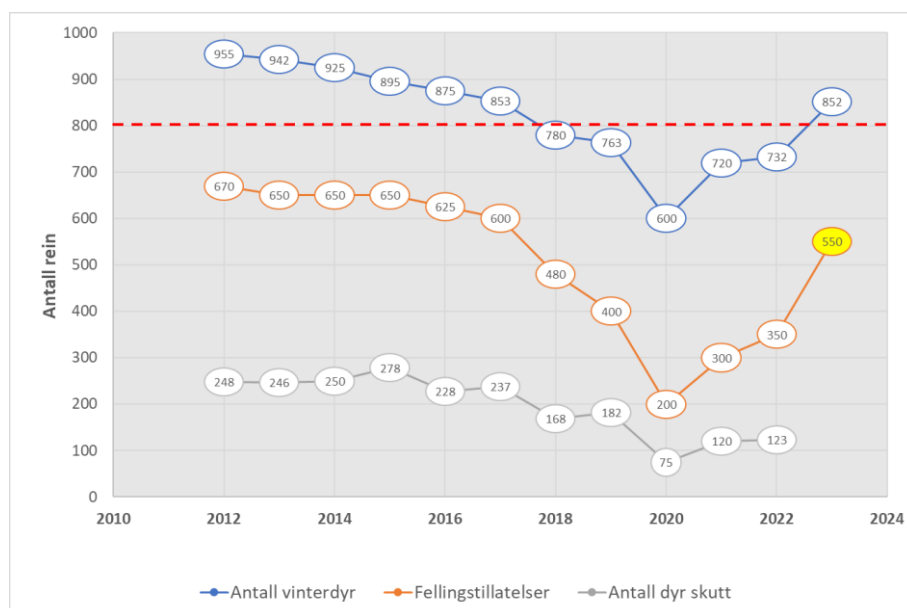
- *Vedtak om å tillate høsting av vilt treffes med hjemmel i lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven).*
- *Høsting kan bare tillates når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd.*
- *Ved avgjørelsen om å tillate høsting og om fremgangsmåten ved høsting skal det videre legges vekt på artens funksjon i økosystemet og den virkning høstingen kan ha på det biologiske mangfold for øvrig. Det skal også legges vekt på artens betydning for næring eller rekreasjon, høstingstradisjon i vedkommende område og på skade som arten gjør.*

Forholdene for telling var vanskelige vinteren 2022 i alle de tre områdene, med lite snø. Det var derfor større usikkerhet knyttet til tellingene i 2022 enn tidligere år. I 2023 har telleforholdene vært gode.

2023/25 SØLNKLETEN – SØKNAD OM FELLINGSKVOTE 2023

SAKSOPPLYSNINGER

Sølnkletten Villreinområde har godkjent bestandsplan for 2019-2023. Antall dyr som ble funnet ved vintertellingene i 2020 var vesentlig lavere enn foregående år, men i 2021 ble det igjen funnet et antall rein på nesten samme nivå som i 2019 (se figur 1). I 2022 hadde det vært en ytterligere liten tilvekst, da det totalt ble funnet 732 vinterdyr. Utvalget mente at dette er en *minimumstilling* og at det er sannsynlig at de har flere dyr i området enn det som ble observert, siden det var vanskelige forhold for telling. I 2023 ble tellingene utført under det utvalget beskriver som usedvanlig gode forhold. Tellingene ble utført fra fly. Det ble funnet 852 dyr, dvs. at en nå er over bestandsmålet.

Figur 1. Bestandsutviklingen i Sølnkletten 2012-2023. Kvoteønske for 2023 markert med gult.

For 2022 ønsker utvalget en kvote på 550 dyr. Med 40% felling tilsvarer det 220 dyr. Dette vil teoretisk øke vinterbestanden til 819 dyr. En vil da ligge litt over bestandsmålet på 800 dyr.

Antall dyr som ble funnet ved minimumstillingene i 2022	852 dyr
+Forventa tilvekst fram til jakta: 22%	187 dyr
= Antatt bestandsstørrelse når jakta begynner	1039 dyr
-Jaktuttak 550 dyr x 0.4 ¹ =	220 dyr
Stamme etter jakt	819 dyr

¹ 40% felling

I henhold til bestandsplanen for Sølnkletten benyttet utvalget i forrige bestandsplanperiode kortkategoriene «fritt dyr», «fritt under 50 kg» og «kalv». Denne fordelingen hadde villreinområdet gode erfaringer med, så lenge målet var å *reduere* stammen. De to siste årene av forrige planperiode ble imidlertid simleandelen i uttaket vurdert å være noe høy i forhold til bukk. I 2020 ble simlene derfor totalfredet. For 2021 ble det foreslått en forsiktig åpning for jakt på simler gjennom kategorien «Fritt dyr under 50 kg» (10% av dyrene). For 2022 økte denne andelen ytterligere, til 20%, mens bukkeuttaket ble redusert tilsvarende.

Årets fordeling fraviker noe fra godkjent bestandsplan. Utvalget begrunner dette slik: «Dette skyldes at vi i flere år har hatt en høy avskytning på bukk. Dette har til dels vært for å få bestanden opp på ønsket bestandsnivå, men også fordi det har vært ønsket fra Miljødirektoratet at en tar ut mer bukk for testing av CWD. Strukturtelling viser nå at andelen bukk er på tur ned og begynner å bli litt lav, det er ønskelig å stoppe denne nedgangen. Derfor er det ønske om en noe lavere avskytningen på bukk i 2023 enn hva som er oppgitt i godkjent plan».

Kvotefordeling, antall dyr:

	2021	2022	2023
Kalv	40%	40%	40%
Fritt dyr under 50kg	10%	20%	32%
Bukk under 60 kg	35%	30%	
Bukk under 50 kg			20%
Fri bukk	15%	10%	
Fritt dyr			8%

VURDERING

Ut fra naturmangfoldlovens bestemmelser er grunnlaget for et jaktuttak til stede. Dette er planlagt utført under ordinær jakt etter vanlig opplegg. Antall fellingstillatelser for 2022 vil gi en økning i stammestørrelsen.

Det ble funnet 120 flere dyr ved minimumstillingene i 2023 og 2022. Telleforholdene var særdeles dårlige i 2022, og tilsvarende gode i 2023. Det er derfor trolig at ikke alle dyr ble funnet i 2022, noe som utvalget også selv understreket i 2022.

Med årets kvotefordeling vil simleuttaket sannsynligvis bli større, mens særlig større bukk vil bli spart. Andel eldre (≥ 3 år) bukk per voksen (≥ 1 år) simle er en av indikatorene i kvalitetsnormen for villrein, med følgende kriterier:

Dårlig	Middels	God
< 0,20	0,20–0,35	> 0,35

Siden tusenårsskiftet har andelen eldre bukker i Sølnekletten variert mellom 0,20 og 0,40 (<https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2991315>). Gjennomsnittet for de fem siste årene er 0,28. Tilstanden i Sølnekletten for denne indikatoren i Sølnekletten er med andre ord vurdert som middels.

Det er derfor grunnlag for å endre kvotefordelingen som foreslått, særlig når stammen nå er over bestandsmålet. Dette må vurderes på nytt i 2024, etter at nye strukturtellinger er gjennomført.

FORSLAG TIL VEDTAK

Sølnekletten Villreinområde tildeles en fellingskvote på 550 frie dyr.

STYRETS BEHANDLING

Svært positivt at en nå er over bestandsmålet igjen. Det var svært gode telleforhold i 2023, mens det har vært dårligere forhold tidligere pr, slik at økningen reelt sett kan være noe mindre enn det som framkommer av tellingene. Men antall dyr gir mulighet for en relativt stor kvote,

VEDTAK

Sølnkletten Villreinområde tildeles en fellingskvote på 550 frie dyr.

2023/26 RONDANE NORD - SØKNAD OM FELLINGSKVOTE 2023

Nord for Ula

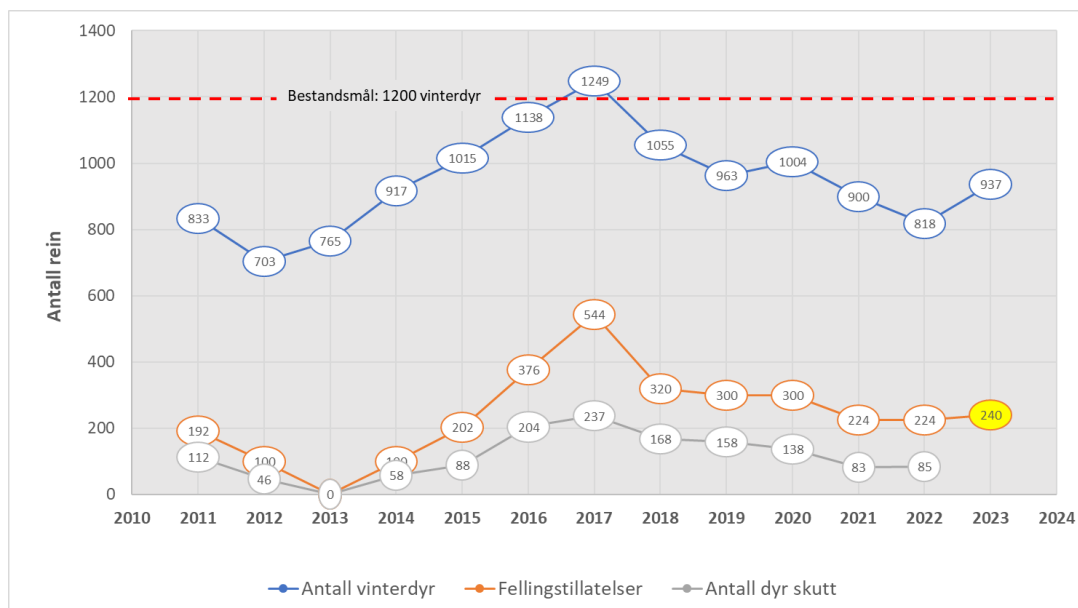
Rondane Nord har en godkjent bestandsplan for perioden 2021-2025.

Rondane nord forvaltes som to delområder; Nord for Ula og Sør for Ula (Vulufjell). I begge områder har Villreinutvalget for Rondane nord de siste årene arbeidet for å øke bestandene til bestandsmålet, ved å begrense antall fellingsstillatelser. For 2017 var en ved minimumstillingene oppe i bestandsmålet for områdene nord for Ula. Ved vintertellingene i 2018 - 2020 lå en imidlertid under bestandsmålet på ny (se figur 2). I 2019 reduserte derfor nemnda antall fellingsstillatelser fra 320 til 300 dyr.

I 2020 lå en med 1004 vinterdyr 20% under bestandsmålet på 1200 vinterdyr. Utvalget mente at utbruddet av fotråte hadde spilt en vesentlig rolle for bestandsutviklingen fra 2019-2020, og søkte derfor om en fellingskvote på 300 dyr for 2020. Dette skulle da teoretisk gi en vinterstamme i 2021 på ca. 1100 dyr. Vintertellingene i 2021 viste imidlertid bare 900 dyr. Det var ikke noe nytt utbrudd av fotråte sommeren 2020 som kan forklare denne nedgangen. Nedgangen falt sammen med at Sølnkletten registrerte flere dyr samme vinter. En vet imidlertid lite om et mulig trekk mellom Rondane Nord og Sølnkletten, slik at de to resultatene ikke trenger å ha noen sammenheng.

Med en redusert kvote i 2021, skulle en teoretisk sett være oppe i 950 dyr ved vintertellingene i 2022. I tillegg kommer flokken på 40-50 dyr som gikk over fra Vulufjell i jakta høsten 2021. I stedet for ca. 1000 dyr fant en ved tellingene i 2022 bare 818 dyr. Det var vanskelige telleforhold, men det er ikke meldt om observasjoner av andre flokker seinere enn de to fostringsflokkene og de to bukkeflokkene som ble funnet. På ny var det med andre ord en uforklarlig bestandssvingning nord for Ula.

Ved tellingene i 2023 ble det funnet 937 dyr. Oppgangen er gledelig, men den er noe mindre enn den teoretisk sett skulle vært ut fra tellinger, antatt tilvekst og fellingsresultat.

Figur 2. Bestandsutviklingen nord for Ula 2012-2022. Kvotønske for 2023 markert med gult.

For området nord for Ula er beregningen av fellingskvote som følger:

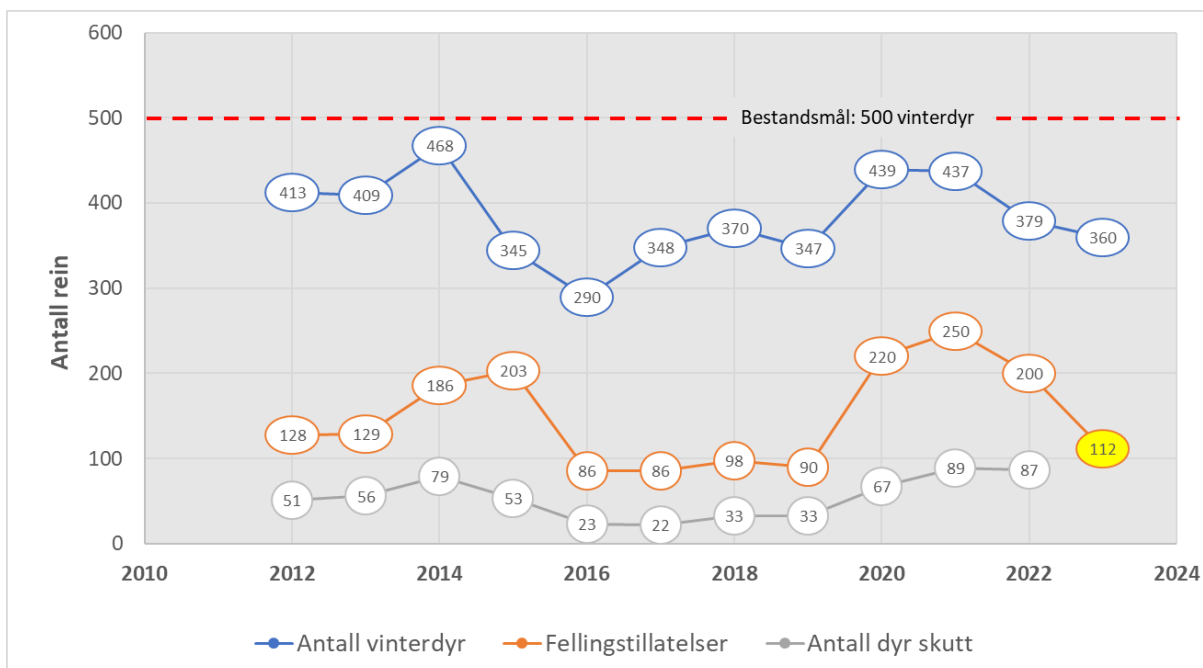
Antall dyr som ble funnet ved minimumstillingene i 2023		937 dyr
+ Forventa tilvekst fram til jakta (18%)		169 dyr
= Antatt bestandsstørrelse når jakta begynner		1.106 dyr
-Jaktuttak $240 \text{ dyr} \times 0.50^2 =$		120 dyr
Stamme etter jakt		986 dyr

²Fellingsprosent 50.

	Bestandsplan 2021-2025	Kvoteforslag 2022	Kvoteforslag 2023
Frie dyr/eldre bukk	10-25%	15%	15%
Fritt under 50 kg/ynge bukk	10-25%		
Kluftbukk		20%	20%
Fritt under 50 kg/simple	25-35%	25%	
Fritt under 40 kg/simple			20%
Kalv	15-25%	40%	45%

Sør for Ula (Vulufjell)

I Vulufjell økte stammen med 92 dyr fra 2019 til 2020, opp til 439 dyr (se figur 3). Dette var stabilt til 2021. I slutten av jakta i 2021 gikk 40-50 dyr (i hovedsak simler og kalver) over til området nord for Ula. Disse antas å ikke ha kommet tilbake til vintertellingene i 2022, da det ble observert kun 379 dyr. Bestanden er med andre ord godt under gjeldende bestandsmål på 500 vinterdyr. Ved tellingene vinteren 2023 var bestanden ytterligere redusert, til 360 dyr. Dette var 25 dyr færre enn det som teoretisk sett var forventet, og kan skyldes en noe uvanlig høy fellingsprosent i 2022.

Figur 3. Bestandutviklingen i Vulufjell 2012-2023. Kvotønske for 2023 er markert med gult.

For Vulufjell er beregningen av fellingskvote som følger:

Antall dyr som ble funnet ved minimumstillingene i 2023	379 dyr	360 dyr
+ Forventa tilvekst fram til jakta: 20%	76 dyr	72 dyr
= Antatt bestandsstørrelse når jakta begynner	455 dyr	432 dyr
-Jaktuttak $112 \times 0,45^1 =$	70 dyr	50 dyr
Stamme etter jakt	385 dyr	382 dyr

¹45% felling (økt fra 35% i 2022)

Avskytingsplan sør for Ula (2021-2025)

	Avskytingsplan - Bestandsplan 2021-2025	Kvoteforslag 2022	Kvoteforslag 2023
Frie dyr/eldre bukk	10-15%	25%	20%
Fritt under 40 kg/simple/ungdyr	50-60%	30%	30%
Kalv	25-35%	45%	50%

VURDERING

Ut fra naturmangfoldlovens bestemmelser er grunnlaget for et jaktuttak til stede. Dette er planlagt utført under ordinær jakt etter vanlig opplegg.

Nord for Ula har bestandsplanen lagt opp til en gradvis oppbygging av stammen (økning på 50 dyr pr. år). Dette har en lykkes med fra 2021 til 2022, men noe mindre enn en teoretisk sett skulle vente. Det legges opp til en videre vekst for stammestørrelsen. Reduksjonen i simplekort vil også kunne bidra til dette. Foreslått kvote kan aksepteres, men tilveksten må følges nøye framover.

Registrerte kalvevekter for simlekalver er alarmerende for Rondane nord de siste årene, ved at det ser ut til at kalvevekten ligger i rød kategori etter kvalitetsnormens kriterier. Det er et begrenset antall dyr som har nøyaktige veiinger. I 2023 er det planlagt et stort uttak av kalver. Det er viktig at jegerne oppfordres til å foreta nøyaktige veiinger av skutte kalver denne høsten, for å få et sikrere grunnlag for å iverksette tiltak som oppfølging av kvalitetsnormen.

Villreinnemnda påpekte ved tildeling av fjorårets kvoter at dersom de dyrene som krysset nordover over Ula ikke vendte tilbake som forventet i 2022, måtte det vurderes om kvoten burde ytterligere reduseres i 2023, slik at en fikk en økning opp mot bestandsmålet igjen. Dette er hensyntatt ved årets kvotesøknad. Økningen i forventet fellingsprosent som er brukt for å beregne kvoter vil også bidra til at bestanden øker, dersom fellingene blir mer tilbake på normalnivå i 2023.

FORSLAG TIL VEDTAK

Villreinutvalget for Rondane Nord tildeles fellingskvoter for:

Rondane nord: 240 frie dyr.
Vulufjell: 112 frie dyr

Villreinnemnda oppfordrer utvalget til en ekstra innsats for å få registrert nøyaktige kalvevekter høsten 2023, for å få et sikrere grunnlag for å iverksette tiltak som oppfølging av kvalitetsnormen.

STYRETS BEHANDLING

Nord for Ula har en hatt en bestandsøkning. Det er likevel bekymring for at det har vært tatt ut for mange simler tidligere, og at flere produksjonsdyr burde spares.

Det var en unormalt høy fellingsprosent i Vulufjell i 2022. For å bygge opp bestanden igjen er kvoten kraftig redusert, estimert felling er økt, og andelen kalvekort er økt.

VEDTAK

Villreinutvalget for Rondane Nord tildeles fellingskvoter for:

Rondane nord: 240 frie dyr.
Vulufjell: 112 frie dyr

Villreinnemnda oppfordrer utvalget til en ekstra innsats for å få registrert nøyaktige kalvevekter høsten 2023, for å få et sikrere grunnlag for å iverksette tiltak som oppfølging av kvalitetsnormen.

2023/27 RONDANE SØR - SØKNAD OM FELLINGSKVOTE 2023

Rondane Sør har en godkjent bestandsplan for 2021-2025.

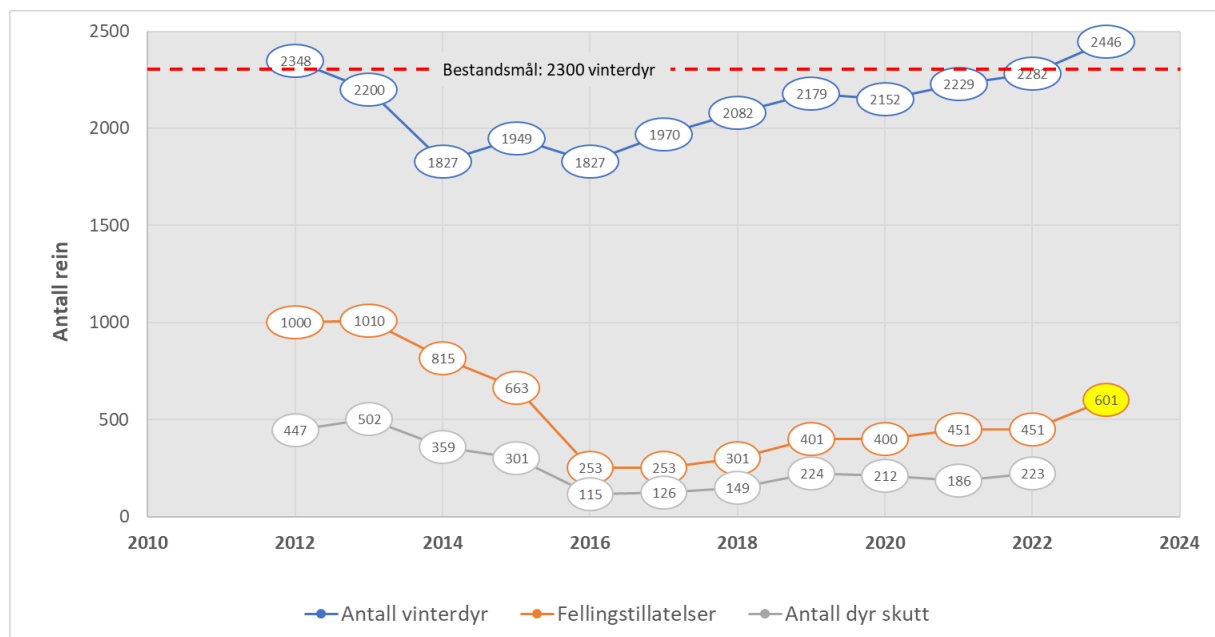
Rondane Sør behandles som to delområder ved fastsetting av fellingskvoter; Finnsjøfjellet («øya» mellom elva Atna i nord, fv. 27 og elvene Setningen og Vulua) og Rondane sør.

Finnsjøfjellet

Finnsjøfjellet har lenge hatt en stabil vinterbestand på ca. 100 dyr, men de siste årene er antallet redusert. Vintertellingene i 2019 viste 92 dyr, i 2020 var dette redusert til 88 dyr og i 2021 63 dyr. Utvalget reduserte kvoten fra 2020 til 2021 fra 40 til 20 dyr. Dette ga en økning i stammen til 70 dyr i 2022. Ved vintertellingene i 2023 ble det funnet 80 dyr. Denne kvoten er foreslått videreført til bestandsmålet er nådd. Det søkes derfor om en kvote på 20 dyr også for 2023.

Rondane sør

Bestanden av vinterdyr har økt jevnt fra bunnårene 2014-2016, og med en forsiktig avskyting er en nå kommet over bestandsmålet (2300 vinterdyr). Ved minimumstillingene vinteren 2023 ble det telt 2446 dyr (figur 4).

Figur 4. Bestandsutviklingen i Rondane Sør 2012-2023. Kvoteønske for 2023 markert med gult.

Utvalget søker om en kvote for 2021 på 471 dyr, som er en liten økning fra fjorårets kvote.

Antall dyr som ble funnet ved minimumstillingene i 2023	2.446 dyr
+ Forventa tilvekst fram til jakta (11%)	269 dyr
= Antatt bestandsstørrelse når jakta begynner	2.715 dyr
-Jaktuttak $601 \times 0,5^1 =$	300 dyr
Stamme etter jakt	2.415 dyr

¹50% felling

Fordelingen foreslås i henhold til gjeldende bestandsplan. Styret har vurdert kjønns- og aldersfordelingen i uttaket/kvotefordelingen og ser at denne er skjev og bør revurderes på lengre sikt (andelen eldre bukk pr. simle er noe lav). Styret vurderer det allikevel ikke som et akutt behov for å endre strukturen og mener fordelingen på kjønn og alder i uttaket kan videreføres til neste bestandsplanrevidering.

VURDERING

Ut fra naturmangfoldlovens bestemmelser er grunnlaget for et jaktuttak til stede. Dette er planlagt utført under ordinær jakt etter vanlig opplegg.

I Rondane Sør er antall vinterdyr nå over bestandsmålet, etter en planlagt, gradvis økning de siste årene. Det er derfor grunnlag for en kvote på 601 dyr som omsøkt.

FORSLAG TIL VEDTAK

Rondane sør villreinutvalg tildeles fellingskvoter for:

Finnsjøfjellet:	20 frie dyr
Rondane sør for øvrig:	601 frie dyr

STYRETS BEHANDLING

Fra jegere i Hamar meldes det om at de ser mye bukk. I kvalitetsnormen ble imidlertid andelen andel eldre (≥ 3 år) bukk per voksen (≥ 1 år) simle vurdert som middels i Rondane, dvs. bukkeandelen ikke er spesielt høy.

VEDTAK

Rondane sør villreinutvalg tildeles fellingskvoter for:

Finnsjøfjellet:	20 frie dyr
Rondane sør for øvrig:	601 frie dyr

2023/28 UTVIDELSE AV TELLENDE AREAL – VENABYGD

SAKSOPPLYSNINGER

Størrelsen på det tellende arealet bestemmer fordelingen av antall fellingstillatelser mellom rettighetshaverne innenfor et vald. Jo større andel av det tellende arealet en grunneier har, jo flere fellingstillatelser får grunneieren tildelt av samla fellingskvote hvert år.

Venabygd grunneierlag har søkt om utvidelse av det tellende arealet i Ringebu. Søknaden er kortfattet:

«Søker med dette godkjenning av tellende areal for villrein innenfor Venabygd grunneierlag`s grense. Området det søkes om godkjenning på er nord for blå strek» (se figur 5).

Figur 5 Omsøkt areal over blå strek

HJORTEVILTFORSKRIFTENS BESTEMMELSER OM TELLENDE AREAL

§ 23. Tellende areal for villrein

«For villrein regnes areal over skoggrensa som tellende areal. Villreinnemnda kan godkjenne skogområder som brukes regelmessig av villrein som tellende areal. Vann og isbre over 500 dekar skal ikke regnes med.

Områder som villreinen ikke lenger benytter fordi menneskelig påvirkning har redusert områdenes verdi vesentlig for villrein kan trekkes ut av tellende areal».

Veilederen for hjorteviltforskriften utdypet bestemmelsene i forskriften

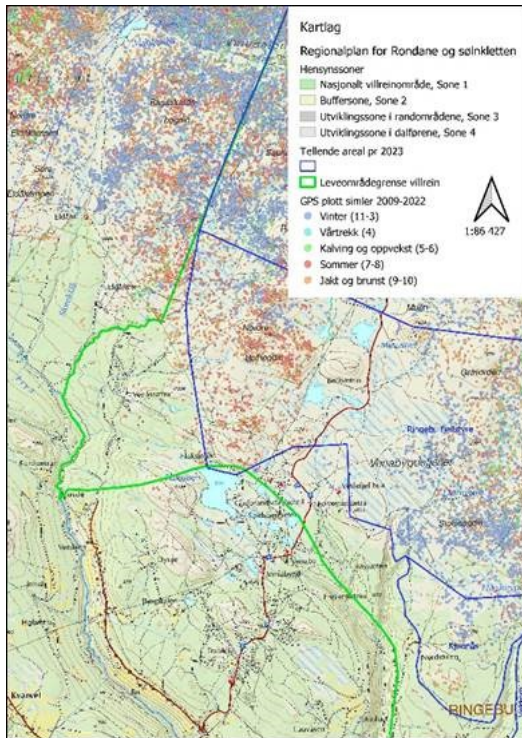
(<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/M478/M478.pdf>):

«Areal over skoggrensa skal regnes som tellende areal for villrein. I tillegg kan jaktrettshaver søke om å få godkjent skogområder som brukes av villrein som tellende areal. **Villreinnemnda bør i slike tilfeller sørge for en enhetlig praksis for hva som godkjennes**» (min utheving)

Høringsuttalelse fra Rondane Sør Villreinutvalg

Søknaden om utvidelse av tellende areal har vært oversendt til Rondane Sør Villreinutvalg for uttalelse. I saksinnstillingen til utvalget heter det: *Styret må i denne saken vurdere villreinens bruk av skogsområdene. Ser vi på GPS data fra området så er området nesten ikke i bruk i perioden 2009-*

2023. Det samme gjelder «Sett rein» data fra perioden 1978-2019. Området har også tett hyttebebyggelse med tilhørende infrastruktur. Det finnes riktignok enkeltobservasjoner i området, noe som var tilfelle i reinsjakta 2022. Da kom en flokk på et par hundre dyr trekkende på vinden sørover og rundt Dynjefjellet på sørsiden. Dette er tilhører allikevel sjeldenhetene. En må derfor kunne si at villreins bruk av skogsområdene innenfor grunneierlagets grenser er svært begrenset:

Bilde 1: Oversikt over tellende areal og GPS data fra området Venabygd.

Bilde 2 «Sett rein» data fra perioden 1978 til 2019

Utvalget fattet på dette grunnlaget følgende vedtak:

Villreirutvalget anser Venabygd grunneierlags areal som lite brukt av rein og lite egna som villreineareal jamfør all hyttebebyggelsen.

Nemndas praksis i tidligere saker

Villreinnemnda for Rondane og Sønkleppen behandlet en tilsvarende sak for Østkjølen jaktområde i Sør-Fron i 2022 (sak 2022/27). Det ble da søkt om utvidelse av det tellende arealet med 6.57 km² fjellareal (rød grense) og 1.31 km² annet areal/myr (gul grense).

Her var det gjennomført systematiske registreringer over flere år som er dokumentert.

Nemnda fattet da følgende vedtak:

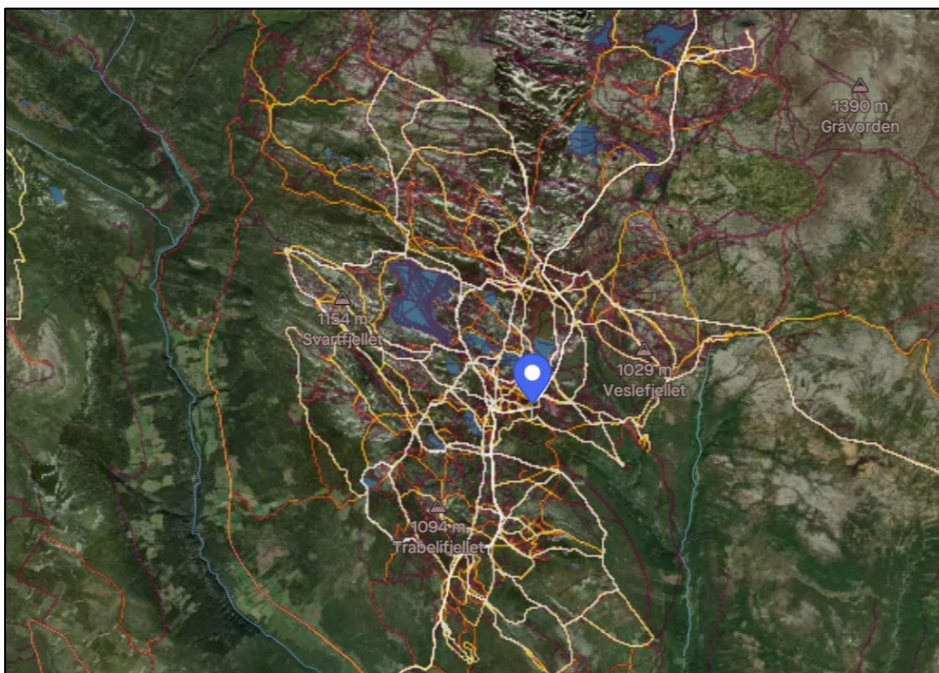
Villreinnemnda godkjenner snaufjellsarealet på 6.57 km², markert med rød strek på figur 5, som tellende areal. Godkjenning av Tronomyra som tellende areal må avvete til det er etablert en praksis for godkjenning av tellende areal utenom snaufjell for Rondane Nord.

VURDERING

Både forskriften og veilederen har som utgangspunkt at tellende areal tilsvarer arealet over skoggrensa. Skal andre områder godkjennes som tellende areal skal de brukes regelmessig av villrein, og det skal være en enhetlig praksis for hva som godkjennes innenfor nemndas område. Det har kun vært godkjent en søknad om utvidelser av tellende areal siden 2016, og da ble kun snaufjellsområdene i søknaden godkjent. Det er med andre ord ikke noen etablert praksis for hva som godkjennes av tellende areal utenom snaufjell.

En praksis for å godkjenne tellende areal utenom snaufjell bør ikke etableres gjennom enkeltsaker. Å etablere en slik praksis vil kreve en grundig gjennomgang av foreliggende kunnskapsgrunnlag, og også mer systematiske observasjoner i noen områder. Dette vil medføre et omfattende arbeid som nemnda pr. i dag ikke har ressurser til å gjennomføre.

Hjorteviltforskriften åpner for at områder som villreinen ikke lenger benytter fordi menneskelig påvirkning har redusert områdenes verdi vesentlig for villrein, kan trekkes ut av tellende areal. Menneskelig påvirkning må da også vurderes når nytt tellende areal skal godkjennes. Området rundt Venabygdsfjellet er et område med sterk menneskelig påvirkning og bruk (figur 6).

Figur 6. Strava Hetamap. Markør på Venabu Fjellhotell. Både sommer- og vinteraktiviteter siste to år. Uttak 14.april2022.

Basert på belastningen av menneskelig ferdsel og bruk burde nok områder som i dag regnes som tellende areal vært tatt ut. Dette kan imidlertid ikke brukes som argument for å *ta inn* slike områder i tellende areal, men vil måtte vurderes ved en revisjon av tellende areal.

Uttalen fra Rondane Sør Villreinutvalg peker på at området både er lite brukt av villrein og at det er sterkt preget av menneskelig påvirkning. Området fyller dermed ikke hjorteviltforskriftens kriterier for tellende areal.

FORSLAG TIL VEDTAK

Området som søkes inntatt som tellende areal er lite brukt av villrein ut fra den dokumentasjon som foreligger fra GPS-registreringer og/eller «Sett rein». Den menneskelige påvirkningen i området er også stor.

Villreinnemnda mener derfor at området ikke fyller hjorteviltforskriftens kriterier for tellende areal.

STYRETS BEHANDLING

Utvalgets uttale ble vektlagt, siden de har god lokalkunnskap.

VEDTAK

Området som søkes inntatt som tellende areal er lite brukt av villrein ut fra den dokumentasjon som foreligger fra GPS-registreringer og/eller «Sett rein». Den menneskelige påvirkningen i området er også stor.

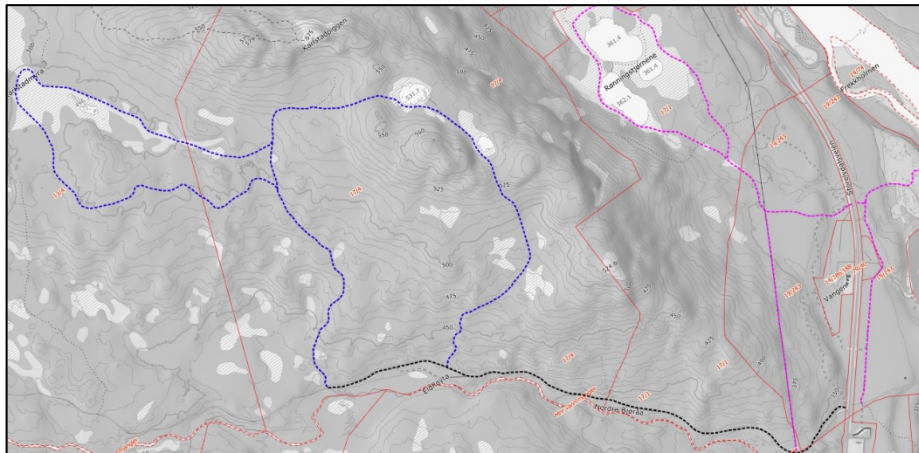
Villreinnemnda mener derfor at området ikke fyller hjorteviltforskriftens kriterier for tellende areal.

2023/29 STOR-ELVDAL - SKILØYPE

SAKSOPPLYSNINGER

Stor-Elvdal kommune har mottatt søknad fra Bjøråneset turlag om ny løypetrasé og sesonglengde for oppkjøring av skiløyper for 2023-2026. Planlagt løypetrasé er innenfor villreinens leveområde og selve skiløypetraseen er tenkt oppkjørt med snøscooter og/eller beltegående ATV. Det vil kun tråkkes en smal såle, og evt. sloddes. Det er ikke tenkt å bruke sporsetter og traseen vil følge eksisterende driftsveger der det er mulig, jf. figur 7.

Sesong ønskes påbegynt ved kjørbare forhold med avslutning seinest 31.mars eller tidligere ved manglende snø, av hensyn til at villreinen kommer trekkende inn i området på vårparten.

Tegnforklaring

- Løypetrasè - alternativ 1 ---
- Løypetrasè - Bjørnsjøveien (dersom ubrøytet) ---
- Løypetrasè - nedre runde ---

Figur 7. Kart vedlagt søknaden

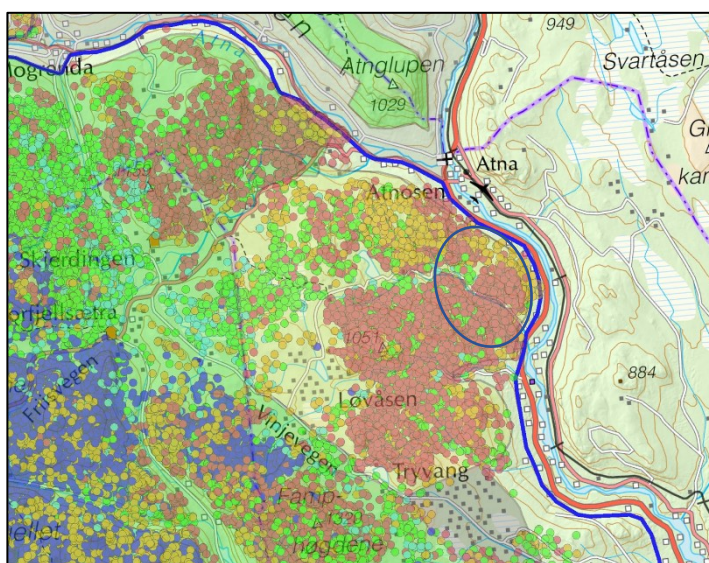
Forholdet til Regional plan for Rondane-Sølnkletten og villreins arealbruk

Løypetraséene ligger i regionalplanen i en observasjonssone. Da planen ble godkjent ble det vist til at området hadde en funksjon for villrein, men at kunnskapen om villreins arealbruk var mangelfull. Observasjonsområdet skulle i følge planens retningslinjer vært revidert i 2016. Dette er ikke gjort. Det ble imidlertid foretatt en ny kunnskapsinnhenting for området (NINA Rapport 1300. Villreinen i Rondane sørområde – Fampen (2017). Rapporten slår bl.a. fast at:

Dei nordlege og sørlege delane av området, kategorisert som hensynssone nr.2 Buffersone i Regional plan for Rondane og Sølnkletten, har vore utstrekt brukt av rein i ei årrekke. Mønsteret av GPS-plott frå barmarksperioden i 2009-2016 indikerer såleis at desse områda har vore like mykje nytta av reinen som områda i vest, kategorisert som nr.1 Nasjonalt villreinområde i nemnte regional plan.

Retningslinjene for friluftsliv og ferdsel for nasjonalt villreinområde sier bl.a. at «Type ferdsel og omfang av ferdselen må vurderes konkret i forhold til villreins bruk av områdene til ulike tider av året. Merkede stier og løyper legges utenom de mest sårbare områdene. All ferdsel bør unngås nær villreinen i kalvingstid».

Villreins arealbruk

Alle GPSsimler 2009-2022

- Vinter (11-3)
- Vårtrekk (4)
- Kalving og oppvekst (5-6)
- Sommer (7-8)
- Jakt og brunst (9-10)

Figur 8. GPS-plott, merka simler og omtrentlig plassering av skiløypenettet

VURDERING

Det er generelt ikke ønskelig med et utvidet løypenett inne i nasjonalt villreinområde, eller i områder med tilsvarende kvaliteter. Det aktuelle området brukes imidlertid av reinen først på vårparten, og ligger helt i utkanten av planområdet. Oppkjøring av løypene skal avsluttes 31.mars.

Dersom det settes som vilkår at løypekjøringen avsluttes 31. mars, er løypekjøringen i dette området akseptabel.

FORSLAG TIL VEDTAK

Det er generelt ikke ønskelig med et utvidet løypenett inne i nasjonalt villreinområde, eller i områder med tilsvarende kvaliteter. Det aktuelle området brukes imidlertid av reinen først på vårparten, og ligger helt i utkanten av planområdet.

Dersom det settes som vilkår at løypekjøringen avsluttes 31. mars har derfor ikke villreinnemnda merknader til at dispensasjon innvilges som omsøkt.

STYRETS BEHANDLING

I utkanten av villreinområdet, brukes ikke av reinen på vinteren, begrensa ferdsel. Ingen merknader til å tillate løypene.

VEDTAK

Det er generelt ikke ønskelig med et utvidet løypenett inne i nasjonalt villreinområde, eller i områder med tilsvarende kvaliteter. Det aktuelle området brukes imidlertid av reinen først på vårparten, og ligger helt i utkanten av planområdet.

Dersom det settes som vilkår at løypekjøringen avsluttes 31. mars har derfor ikke villreinnemnda merknader til at dispensasjon innvilges som omsøkt.

2023/30 ØYER– RIVE BU OG BYGGE STØRRE

SAKSOPPLYSNINGER

Øyer kommune har mottatt søknad om å rive eksisterende hytte på 7 m², og erstatte denne med en ny hytte på 30 m². Det er i tillegg to eksisterende uthus på tomte. I følge byggesøknaden har disse et samlet areal på 11 m².

Søker har oppgitt at hytta ikke er egnet for rehabilitering. Kommunen har ikke kontrollert byggets tilstand.

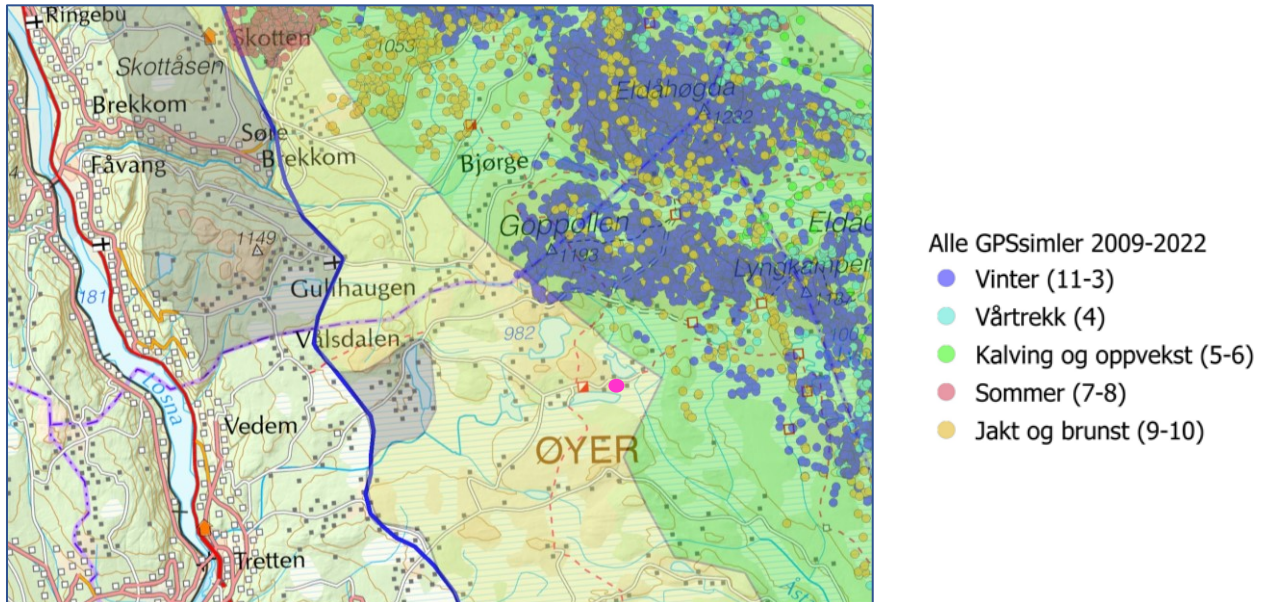
Forholdet til Regional plan for Rondane-Sølnkletten og villreinens arealbruk

Hytta ligger i bufferzona i regionalplanen. Det er ca. 1,3 km i luftlinje inn til nasjonalt villreinområde.

Å rive en eksisterende hytte og bygge en ny, betyr at hytta juridisk sett skal vurderes som et nybygg. I retningslinjene for regionalplanen heter det at «*Det skal ikke etableres ny fritidsbebyggelse/ fritidseiendommer ut over de som allerede er godkjent gjennom reguleringsplan eller gjennom områder avsatt for fritidsbebyggelse i kommuneplanens arealdel*».

I praksis vil imidlertid erstatning av eldre hytter med en ny, bli vurdert annerledes. Dette fordi det er sannsynlig at hyttene likevel vil bli rehabilitert og at det vil bli søkt om utvidelser.

Villreinen bruker områdene innenfor hytta brukes mest på høsten og vinteren.

Figur 9. GPS-plott, merka simler

Nemndas praksis i tilsvarende saker

I nasjonalt villreinområde har nemnda frarådd at det tillates bygd opp igjen større hytter enn den som ble revet. I buffersona har søknadsbehandlingen i hovedsak vært knyttet til utvidelser av eksisterende hytter.

VURDERING

Det er godkjent fritidsfeste for eiendommen. Eksisterende bu er imidlertid såpass liten at den tidligere neppe kan fungert som en fritidsbolig. Sannsynlig bruk har vært i forbindelse med fiske, beitilsyn el.l. Reelt sett vil derfor en ny hytte innebære en bruksendring. Selv om en ny hytte vil ha begrenset størrelse, vil soveromskapasiteten økes vesentlig. I henhold til medsendte byggetegninger, er det planlagt to soverom i den nye hytta.

Det vil i dette tilfellet også være et spørsmål om presedensvirkning. Kommunen nevner i sin foreløpige saksframstilling til at det er en fare for at festerne i nærheten også vil søke om tiltak på sine punktfester. Det finnes sannsynligvis fortsatt relativt mange slike buer i Rondane villreinområde. Disse har neppe lenger noen landbruksmessig betydning, men det er lite ønskelig at slike buer får en funksjon som fritidsboliger for helårsbruk.

Det nasjonale fokuset på å ivareta villreinen i Norge har økt de siste årene, gjennom at arbeidet med en Stortingsmelding har startet opp, og gjennom fastsetting og oppfølging av forskriften om kvalitetsnorm for villrein. I klassifiseringen av de 10 nasjonale villreinområdene i 2022 ble som kjent Rondane som ett av seks nasjonale villreinområder klassifisert som rødt (trafikklysklassifisering), dvs. at tilstanden for villreinen vurderes som dårlig. Fragmentering av leveområdene, infrastruktur og menneskelig ferdsel blir trukket fram som viktige årsaker til at

villreinen har dårlige vilkår i de røde områdene. For å få tilstanden i de røde villreinområdene opp på gult nivå, har Klima- og miljødepartementet igangsatt et arbeid med å utarbeide en tiltaksplan for villreinbestanden/villreinens leveområder i Rondane.

I tiltaksplanen for Rondane vil hyttebygging sannsynligvis bli et sentralt tema. Regionalplanen for Rondane og Sølnekletten er relativt gammel (fastsatt 2013), og det vil være behov for å vurdere om det trengs nye retningslinjer for hyttebygging i og rundt villreinens leveområder i Rondane. Før tiltaksplanen er fastsatt av Klima- og miljødepartementet (er varslet vil skje i 2024), bør rammene for videre hyttebygging være restriktive.

FORSLAG TIL VEDTAK

Inntil en tiltaksplan for Rondane villreinområde er godkjent på nasjonalt nivå, vil Villreinnemnda oppfordre kommunene til ha en restriktiv holdning til en økning av boarealet for fritidshus såpass nær nasjonalt villreinområde.

Søknaden som her foreligger vil som enkeltsak ha minimal påvirkning på villreinbestanden i Rondane. Det er imidlertid lite ønskelig at det åpnes opp for en praksis der gamle, mindre buer får en funksjon som fritidsboliger for helårsbruk.

Villreinnemnda tilrår derfor at dispensasjon ikke innvilges som omsøkt, og at en eventuell dispensasjon for å sette opp et nytt bygg maksimalt omfatter en fordobling av eksisterende areal.

STYRETS BEHANDLING

Arealet på eksisterende hytte er lite, og mindre enn de 20-30 andre hyttene i samme område. Det er sommeråpen vei til området, og skiløyper vinterstid.

Det ble opplyst at hytta er satt opp som fritidshus, ikke som ei bu tilknyttet gardsdrift. Dette gjør saken spesiell.

Det ble uttrykt bekymring for presedensvirkningen.

VEDTAK

Villreinnemnda ønsker å skille mellom frittstående buer som er benyttet for jakt, fiske eller beitetilsyn/-sanking tidligere, og mindre hytter som er bygd for fritidshusformål. Nemnda mener at det er lite ønskelig at førstnevnte type av buer får en funksjon som fritidsboliger for helårsbruk, og at en må være restriktiv i forhold til utvidelser.

For hytter bygd for fritidshusformål mener nemnda at saken kan vurderes annerledes. Det er antakelig få av så små fritidshus i planområdet, slik at en utvidelse med en størrelse som her er foreslått kan aksepteres.

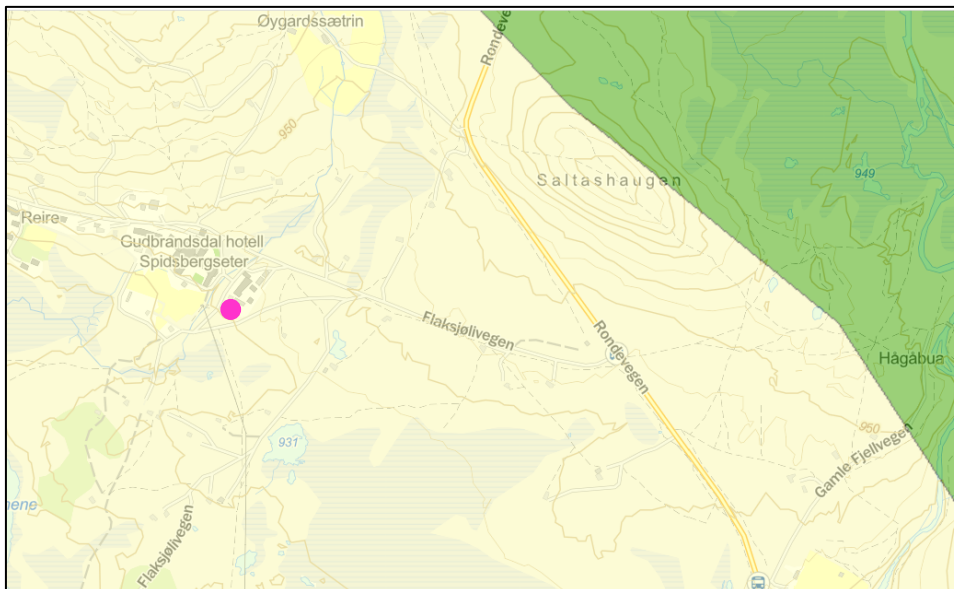
Villreinnemnda har dermed ikke innvendinger til at dispensasjon innvilges som omsøkt.

Vedtatt mot en stemme.

2023/31 RINGEBU – FLISFYRINGSANLEGG SPIDSBERGSETER

SAKSOPPLYSNINGER

Ringebu kommune har mottatt dispensasjonssøknad om etablering av flisfyringsanlegg på Spidsbergseter Resort. Det skal rives et eksisterende bygg på 105 m² BYA. Flisfyringsanlegget vil ha en størrelse på 710 m² BRA og 381 m² BYA. Bygget vil framstå som en driftsbygning i landbruket.

Figur 10. Plassering av flisfyringsanlegget er vist med lilla prikk

VURDERING

Plasseringen av anlegget vil skje i tilknytning til eksisterende bygningsmasse på Spidsbergseter. Anlegget vil ikke medføre økt ferdsel inn i villreinens leveområder. Det er derfor ikke villreinfaglige hensyn som tilsier at en dispensasjon bør frarås.

FORSLAG TIL VEDTAK

Plasseringen av anlegget vil skje i tilknytning til eksisterende bygningsmasse på Spidsbergseter. Anlegget vil ikke medføre økt ferdsel inn i villreinens leveområder. Villreinnemnda har derfor ikke merknader ut fra villreinfaglige hensyn til at dispensasjon innvilges som omsøkt.

STYRETS BEHANDLING

Ingen konsekvenser for villreinen.

VEDTAK

Plasseringen av anlegget vil skje i tilknytning til eksisterende bygningsmasse på Spidsbergseter. Anlegget vil ikke medføre økt ferdsel inn i villreinens leveområder. Villreinnemnda har derfor ikke merknader ut fra villreinfaglige hensyn til at dispensasjon innvilges som omsøkt.

2023/32 RINGEBU – BRUKSENDRING AV SETEREIENDOM OG FRADELING

SAKSOPPLYSNINGER

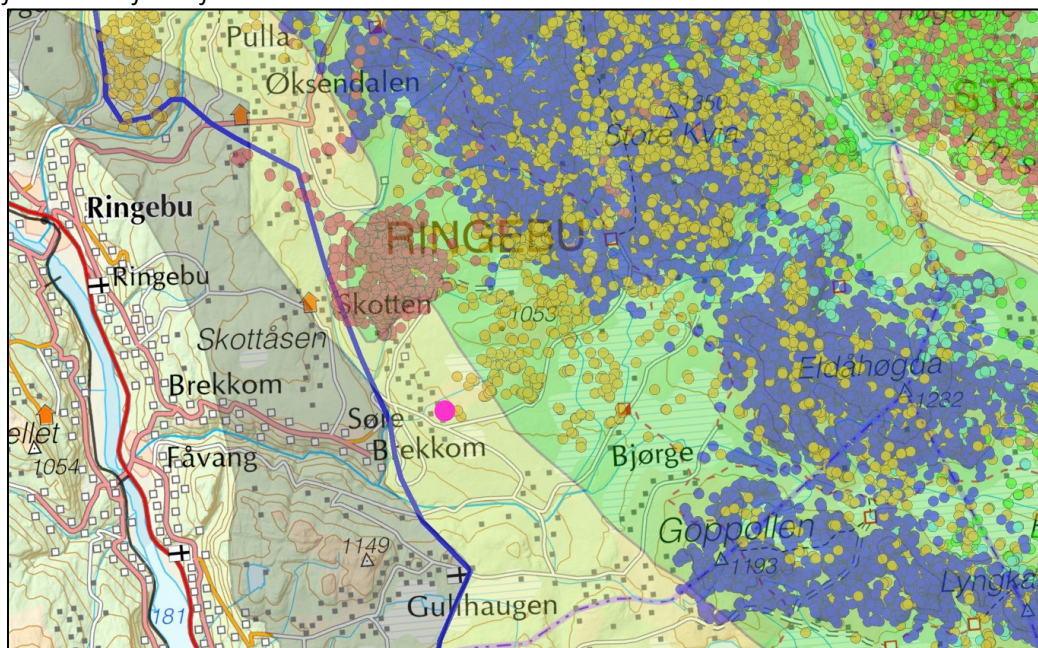
Ringebu kommune har mottatt søknad om fradeling av setertun med 0.7 daa tomt og omdisponering til fritidsformål. Fradelingen er en del av bruksrasjonalisering for bruket setra tilhører. Det har ikke bodd folk på garden på flere tiår. Seterhuset har vært brukt av fritidseiendom av nåværende eier, og jorda rundt har vært bortleid. Totalt areal på bruket som ønskes delt er på 7609 daa. Det er gitt delingstillatelse etter jordlova, under vilkår av at det vil bli foretatt en full bruksrasjonalisering og at all jord legges til et annet, eksisterende bruk.

Forholdet til Regional plan for Rondane-Sølnkletten

Eiendommen ligger i buffersona i regionalplanen for Rondane-Sølnkletten, se figur **. I retningslinjene for buffersona står bl.a følgende: «Det skal ikke etableres ny fritidsbebyggelse/ fritidseiendommer ut over de som allerede er godkjent gjennom reguleringsplan eller gjennom områder avsatt for fritidsbebyggelse i kommuneplanens arealdel».

I de generelle retningslinjene for planen heter det at:

«Seter- og utmarksbebyggelse representerer viktige kulturhistoriske verdier i området. Det er generelt positivt og viktig at eksisterende utmarksbebyggelse og seterbebyggelse tas vare på, vedlikeholdes og restaureres for bruk. Bebyggelsen bør tas vare på som en ressurs for landbruket og bør generelt ikke fradeles til fritidsformål».

Figur 11. Lilla prikk viser plassering av setra

Tidligere behandling i nemnda av tilsvarende saker

Nemnda har behandlet en rekke fradelingssaker tidligere (2019/39, 2019/40, 2019/41 og 2019/42, 2021/52 og 2022/17). Nemnda har i disse sakene pekt på at:

Det må utvises en streng holdning til fradeling av setrer og buer fra landbrukseiendommer til

fritidsboliger i nasjonalt villreinområde. I utgangspunktet skal dette ikke tillates. Fradeling av setrer og buer fra landbrukseiendommer og omgjøring til fritidsformål vil kunne utløse ønsker om standardheving og utvidelser, noe som igjen vil kunne medføre økt ferdsel i villreinens leveområder. Med mange setrer og buer i regionalplanområdet for Rondane, vil en slik utvikling være uheldig

Dette er den fjerde fradelingssaken Villreinnemnda har fått til behandling fra Ringebu kommune i løpet av relativt kort tid, den siste saken fra årsskiftet 2021/2022 (sak 2021/52). I alle de foregående sakene har nemnda, i tråd med tidligere praksis, frarådd fradeling.

VURDERING

I juni i 2021 ble lovhjemmelen for dispensasjoner i Plan- og bygningslovas §19-2 endret. På Landskonferansen i plan- og bygningsrett 11. november 2021 viste utredningsleder i Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Cathrine Rosmer, til at endringen innebærer en tydeliggjøring og styrking av ivaretagelsen av nasjonale og regionale interesser. Mens §19 tidligere krevde at statlige og regionale rammer og mål skulle tillegges særlig vekt ved dispensasjonsvurderingen, kan dispensasjon nå ikke gis dersom nasjonale eller regionale interesser blir vesentlig tilsidesatt (https://www.regjeringen.no/contentassets/3e8886ea193b41b8b4d59d83c9a95ed7/plan_rosmer.pdf). Endringen er også omtalt i rundskrivet «Dispensasjon – plan og bygningsloven kap. 19 – Rundskriv til kommunene i Innlandet» fra Statsforvalteren i Innlandet (<https://www.statsforvalteren.no/nb/innlandet/plan-og-bygg/plan-og-bygg---nyheter/2021/10/revidert-rundskriv/>).

Kommuneplanens arealdel for Ringebu 2018-2030 ble avgjort av Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KLD) etter innsigelse fra Oppland fylkeskommune og Fylkesmannen i Oppland i juni 2019, begrunnet i omfanget av fritidsbebyggelse. KLD godkjente 65 nye hytter på Trabelia, men ikke nye byggeområder for fritidsbebyggelse på Skotten og Måsåplassen. Den foreliggende søknaden om fradeling er i strid med KLDs avgjørelse, siden det søkes om å fradele tre seterhus og gjøre om dette til tre fritidseiendommer. En dispensasjon vil også stride mot retningslinjene i regionalplanen om at seterhus ikke bør fradeles.

Juridisk sett vil en fradeling av ei seter/bu/hytte med tomt og omgjøring til fritidseiendom bety at eiendommen blir fritt omsettelig. Eiendomsoverdragelser vil kunne utløse ønsker om standardheving og utvidelser, noe som igjen vil kunne medføre økt ferdsel i villreinens leveområder. Med et stort antall buer og setrer i regionalplanområdet for Rondane, er en slik utvikling uheldig. Som enkeltsak vil ikke en fradeling som omsøkt ha vesentlig betydning for villreinen. Den presedens en dispensasjon vil ha for regionalplanområdet, vurderes imidlertid til å være vesentlig. Villreinnemnda mener derfor at fordelene ved å gi dispensasjon ikke er klart større enn ulempene

Også i en tidligere sak er Ringebu kommune oppfordret til å vurdere om fradelinger av seterhus bør vurderes på prinsipielt grunnlag og i en helhetlig sammenheng, som ved revisjon av kommuneplanens arealdel. Nord-Fron kommune er etter det vi har fått opplyst i gang med en slik prinsippvurdering av fradelinger fra setereiendommer, og Ringebu kommune oppfordres til det samme.

FORSLAG TIL VEDTAK

Villreinnemnda for Rondane og Sønkleppen mener at en dispensasjon vil sette nasjonale og regionale interesser vesentlig til side, jfr. Kommunal- og moderniseringsdepartementets

avgjørelse av Kommuneplanenes arealdel for Ringebru og retningslinjene i Regional plan for Rondane og Sølknkletten.

Som enkeltsak vil ikke en fradeling som omsøkt ha vesentlig betydning for villreinen. Den presedens en dispensasjon vil ha for regionalplanområdet, vurderes imidlertid til å være vesentlig.

Villreinnemnda mener derfor at grunnlaget for å innvilge dispensasjon ikke er til stede.

Nord-Fron kommune er etter det villreinnemnda har fått opplyst, i gang med en prinsippvurdering av fradelinger fra setereiendommer til fritidsformål. Ringebru kommune oppfordres til å gjøre det samme.

Nemnda ber om å få kommunens vedtak oversendt.

STYRETS BEHANDLING

Ringebrus representant viste til at dette er et lite gammelt bruk der husene er falt ned. Setereiendommen består av et jorde og et hus. Det er viktig å kunne få gjennomført bruksrasjonaliseringer på slike bruk.

Som motsvar ble det vist til at nemnda har relativt mange saker av denne typen, og at det er etablert en klar praksis for behandling av slike saker.

VEDTAK

Villreinnemnda for Rondane og Sølknkletten mener at en dispensasjon vil sette nasjonale og regionale interesser vesentlig til side, jfr. Kommunal- og moderniseringsdepartementets avgjørelse av Kommuneplanenes arealdel for Ringebru og retningslinjene i Regional plan for Rondane og Sølknkletten.

Som enkeltsak vil ikke en fradeling som omsøkt ha vesentlig betydning for villreinen. Den presedens en dispensasjon vil ha for regionalplanområdet, vurderes imidlertid til å være vesentlig.

Villreinnemnda mener derfor at grunnlaget for å innvilge dispensasjon ikke er til stede.

Nord-Fron kommune er etter det villreinnemnda har fått opplyst, i gang med en prinsippvurdering av fradelinger fra setereiendommer til fritidsformål. Ringebru kommune oppfordres til å gjøre det samme.

Nemnda ber om å få kommunens vedtak oversendt.

Vedtatt mot en stemme.

2023/33 RONDANE NASJONALPARK – MOTORFERDSEL - BEITETILSYN

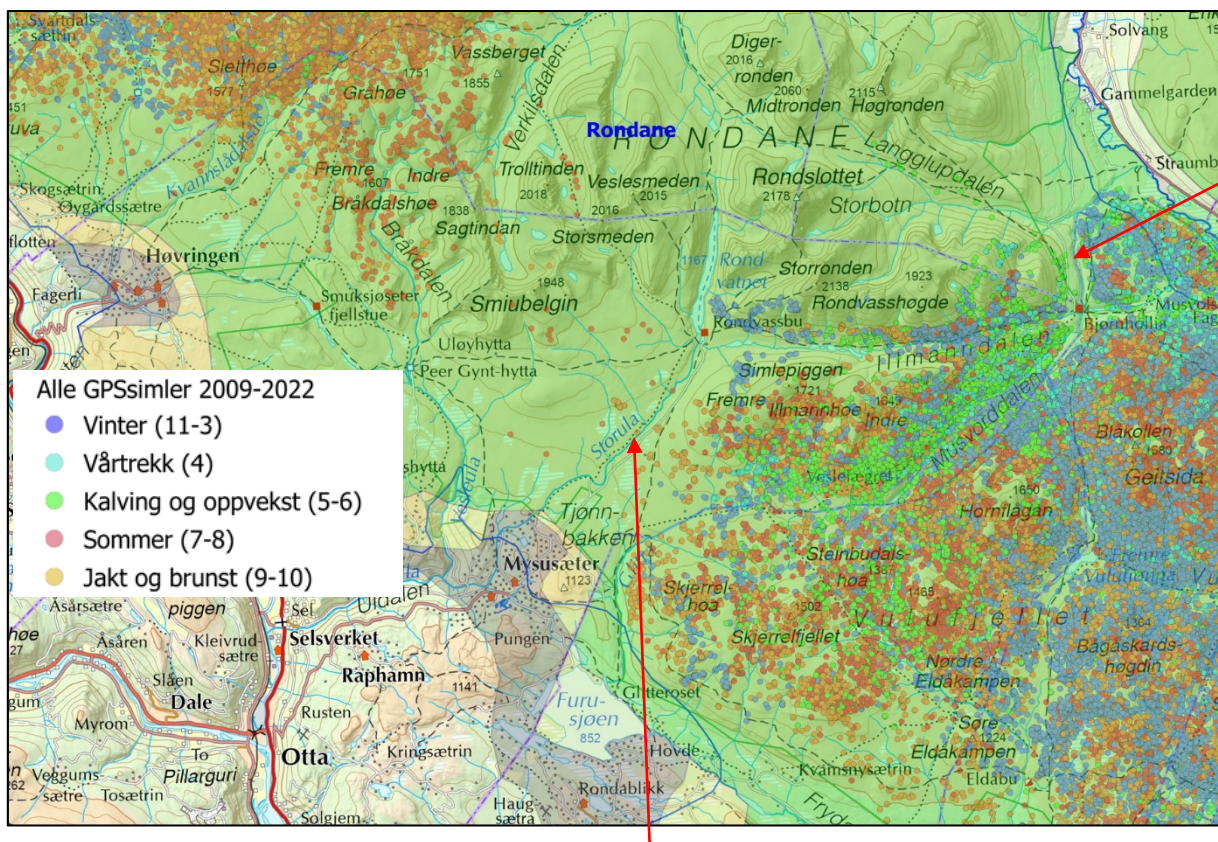
SAKSOPPLYSNINGER

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har mottatt søknad om dispensasjon for motorferdsel på vegene til Bjørnhollia-Rondvassbu i forbindelse med ekstraordinært behov for tilsyn med, og for sanking av sau. Søknaden er kort, og gjengis derfor i sin helhet.

«På bakgrunn av de senere års utvikling i rovviltskader, søker Kampen og Mysusetter beitelag om kjøretillatelse til Bjørnhollia og Rondvassbu i tidsrommet August og September ved ekstraordinære behov i forbindelse med tilsyn og sanking. Med ekstraordinære behov mener vi ved mistanke om skader av rovdyr, bruk av kadaverhund eller ved sanking av dyrene. Vi mener at beitenæringa som har lange tradisjoner i området, bør ha like stor mulighet til å benytte disse vegene som andre næringsinteresser i området. Viser og til tidligere løyve som ble gitt Mysusetter og Kampen Beitelag ved Leif Ola Rønningen og Solveig Nymoen fra 2019 til 2022 og de positive erfaringene vi har høstet fra dette med å hurtig kunne komme oss langt inn i beiteområdet ved akutte situasjoner».

Forholdet til Regional plan for Rondane-Sølnkletten og villreinens arealbruk

Det meste av vegstrekningene ligger i nasjonalt villreinområde. Vegene og parallelstiene i området danner en barriere for villreintrekket mellom områdene nord og sør for Ula. Dette er den største

Figur 12. Vegene inn til Rondvassbu og Bjørnhollia

VURDERING

Det er ikke gitt noen tidsavgrensning for søknaden, dokumentasjon av skadeomfanget eller hvor mange beitebrukere dette vil kunne gjelde. Det er derfor vanskelig å vurdere søknaden.

Det gis hvert år et betydelig antall dispensasjoner for motorferdsel i Rondane, jfr. årsmelding fra nasjonalparkstyret for 2022

(https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_rondane_dovre/Arssrapporter/2022/Rondane-og-Dovre-nasjonalparker-med-tilliggende-landskapsvernomrader-og-naturreservat-arsrapport-2022.pdf). Antall dispensasjoner som gis det enkelte år vil variere noe tilfeldig, siden flere dispensasjoner er flerårige. Ser en på de siste 7 årene er det gitt i gjennomsnitt 44 dispensasjoner til motorferdsel hvert år. De siste fire årene har det vært gitt flere dispensasjoner enn dette, med en foreløpig topp på 53 dispensasjoner i 2022. Disse tallene sier ikke noe om antall turer som er kjørt, men er en indikator på at motorferdselen i Rondane er økende. Dette er bekymringsfullt. I årsrapporten fra nasjonalparkstyret fra 2021 blir dette da også påpekt: *Sekretariatet har ikke gått i dybden på disse tallene, men mener at det er viktig å følge med på utviklingen av motorferdsel i våre verneområder. Et enkelt motorisert kjøretøy behøver isolert sett ikke medføre vesentlig skade eller ulempe. Men summen av mange vil uten tvil kunne være en belastning for naturen og friluftslivet.*

Motorferdsel reguleres gjennom verneforskriften og med ytterligere retningslinjer for f.eks. dispensasjoner gjennom forvaltningsplanarbeidet. Dette er omfattende prosesser der ulike forhold veies mot hverandre. Å åpne for en generell tillatelse for ekstraordinært beitetilsyn pga. rovviltskader vil være en prinsipiell endring av de avveininger som er gjort i verneplanplan- og forvaltningsplanprosessene tidligere. En slik endring bør eventuelt ikke skje gjennom en dispensasjonsbehandling, men gjennom revisjon av forvaltningsplanen.

I årsmeldingen fra nasjonalparkstyret i 2021 vises det til at «*Motorferdsel i forbindelse med skadefelling, nedsanking av beitedyr bruk av elsykkel varierer fra år til år*». (https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_rondane_dovre/Arssrapporter/2021/Rondane-og-Dovre-nasjonalparker-med-tilliggende-landskapsvernomrader-og-naturreservat-arsrapport-2021.PDF). Dette er et ytterligere moment som taler mot at det gis en generell tillatelse til motorferdsel i forbindelse med rovviltskader.

Det er imidlertid stor forståelse for at det kan være behov for ekstraordinær motorferdsel i forbindelse med rovviltskader, og at det kan være behov for raske avklaringer i akutte situasjoner. Dette bør imidlertid løses på en annen måte enn gjennom en generell dispensasjon.

FORSLAG TIL VEDTAK

Villreinnemnda har stor forståelse for at det kan være behov for ekstraordinær motorferdsel i forbindelse med rovviltskader, og at det kan være behov for raske avklaringer i akutte situasjoner. Dette bør imidlertid løses på en annen måte enn gjennom en generell, uspesifisert dispensasjon.

Villreinnemnda mener at dette er en problemstilling som bør diskuteres i arbeidet med forvaltningsplanrevisjonen som pågår, og at det ikke åpnes for prinsipielle endringer i håndteringen av verneforskriften gjennom enkeltdispensasjoner.

Nemnda tilrår at det vurderes om det er mulig å finne enklere saksbehandlingsprosedyrer for denne typen dispensasjonssøknader, gjerne gjennom en prøveordning sommeren 2023.

Villreinnemnda er bekymret for en tilsynelatende økning i motorferdsel i Rondane. Nemnda oppfordrer nasjonalparkmyndighetene til å utarbeide en oversikt også over antall turer i området, ikke bare antall dispensasjoner.

STYRETS BEHANDLING

Det er betydelig motorferdsel i Rondane av andre brukerinteresser enn landbruket. Landbrukets behov er viktige. Følgende tilleggspunkt til vedtaket ble foreslått:

Dersom revidert forvaltningsplan skulle bli mer restriktiv mht. motorferdsel, noe vi vil se som ønskelig, mener nemnda likevel at denne typen kjøring, knyttet til tradisjonelle utmarksnæring, må få høy prioritet.

Tillegget ble enstemmig godkjent, som en utvidelse til foreslått vedtak i saksinnstillingen.

VEDTAK

Villreinnemnda har stor forståelse for at det kan være behov for ekstraordinær motorferdsel i forbindelse med rovviltskader, og at det kan være behov for raske avklaringer i akutte situasjoner. Dette bør imidlertid løses på en annen måte enn gjennom en generell, uspesifisert dispensasjon.

Villreinnemnda mener at dette er en problemstilling som bør diskuteres i arbeidet med forvaltningsplanrevisjonen som pågår, og at det ikke åpnes for prinsipielle endringer i håndteringen av verneforskriften gjennom enkeltdispensasjoner.

Nemnda tilrår at det vurderes om det er mulig å finne enklere saksbehandlingsprosedyrer for denne typen dispensasjonssøknader, gjerne gjennom en prøveordning sommeren 2023.

Dersom revidert forvaltningsplan skulle bli mer restriktiv mht. motorferdsel, noe vi vil se som ønskelig, mener nemnda likevel at denne typen kjøring, knyttet til tradisjonelle utmarksnæring, må få høy prioritet.

Villreinnemnda er bekymret for en tilsynelatende økning i motorferdsel i Rondane. Nemnda oppfordrer nasjonalparkmyndighetene til å utarbeide en oversikt også over antall turer i området, ikke bare antall dispensasjoner.

2023/34 RINGSAKER – OPPSTARTVARSEL - REVISJON AV KOMMUNEPLANENS AREALDEL

SAKSOPPLYSNINGER

Ringsaker kommune har sendt planprogrammet for revisjon av kommuneplanens arealdel 2024-2040 på høring. Saksdokumentene ligger i sin helhet på:

<https://www.ringsaker.kommune.no/oppstart-av-arbeid-med-ny-kommuneplan.6591955-402044.html>. Under er et utdrag av planprogrammet, av relevans for villrein.

Planreserver

Gjeldene kommuneplan har en arealreserve på nye fritidsboliger både i fjellet og langs Mjøsa, samt noen mindre områder ellers i kommunen.

5.5 Ringsakerfjellet

Samfunnsdelens mål: Ringsakerfjellet skal være det gode sted for rekreasjon og fritid og med Sjusjøen som et attraktivt og komplett reisemål.

... Det er viktig å sikre muligheter for videre utvikling av Ringsakerfjellet og Sjusjøen samtidig som framtidig utbygging underbygger eksisterende tettsteder og hytteområder. Det skal sikres grønnstruktur og turdrag i byggeområdene, og større uberørte områder skal bevares for natur og rekreasjon. Det skal være god dialog med nabokommuner, grunneiere og fritidsboligeiere om utviklingen i fjellet

Strategier:

- Det skal gis mulighet for utbygging av flere hytter i Ringsakerfjellet, men dagens yttergrenser for byggeområdene skal ikke utvides innover fjellet og ny fritidsbebyggelse skal fortrinnsvis etableres gjennom planlagt fortetting.*
- De sammenhengende natur- og friluftsområdene skal bevares.*
- Natur- og friluftsområder skal sikres på tvers av kommunegrensene.*
- Villreinen skal sikres livskraftige leveområder.*
- Sikre nærfriluftsområder og korridorer for tilgang til sti- og løypenett.*
- Offentlig VA skal ikke bygges lenger inn enn til Kroksjødammen.*

Hovedpunkter for oppfølging i arealdelen:

- Vurdere gjeldende plans godkjente byggeområder med hensyn på ny kunnskap og nye føringer, knyttet til bærekraft, sårbarhet, klima og miljø. Er det forhold som gjør at planens byggeområder ikke bør videreføres i ny plan? Eller at utnyttingsgraden innenfor et område bør endres. Eksempelvis byggeområder som berører myrområder eller andre naturområder.*
- Fortetting innenfor Kroksjødemningen vurderes ikke aktuelt i kommende planperiode.*
- Vurdere om større tomter kan åpnes for fradeling og utbygging av flere enheter.*
- Grønnstruktur, herunder grønne lunger, løyper og turtraseer skal sikres med tilstrekkelige bredder gjennom områder for fritidsbebyggelse.*
- Gjeldende bestemmelser for fast bosetting i fjellet planlegges videreført.*

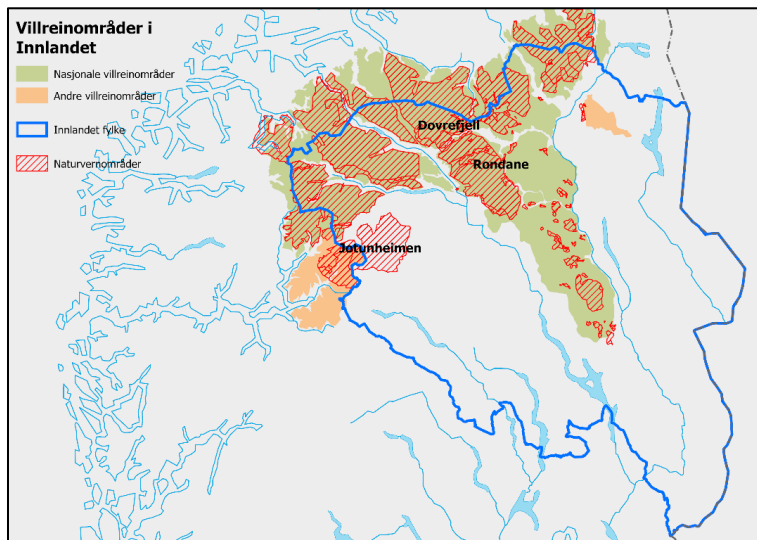
Økt nasjonalt fokus på ivaretaking av villreinen

De nasjonale signalene om å ivareta villreinen og dens levearealer er blitt styrket de siste årene. IUCN satte i 2016 villreinen på den globale rødlista for truede arter, som følge av en global tilbakegang på om lag 40 % siste 21-27 år (<https://www.iucnredlist.org/species/29742/22167140>). 24.11.2021 ble villreinen plassert også på den norske rødlista i kategorien «Nær truet».

Regjeringen har nå igangsatt et arbeid for å bedre forholdene for villreinen. En Stortingsmelding om villrein er varslet neste år, og som en av to arter i Norge har Villreinen fått sin egen kvalitetsnorm. (Villaksen er den andre arten). Kvalitetsnormen er et «trafikklys-system» som skal vise om et villreinområde har god, middels eller dårlig kvalitet. I april 2022 ble den første klassifiseringen av de 10 nasjonale villreinområdene presentert. For 6 av 10 nasjonale villreinområder lyste det rødt. Rondane, Snøhetta og Knutshø er blant disse. Oppstyking og reduksjon av leveområdene som følge av infrastruktur og menneskelig ferdsel, blir trukket fram som viktige årsaker til at villreinen har dårlige vilkår i disse områdene. Det er nå igangsatt et arbeid med tiltaksplaner for disse områdene, for å vurdere tiltak som kan bedre forholdene for villreinen.

Innlandet har et særlig stort ansvar for å ivareta villreinen i Europa

DNA-analyser tyder på at villreinen i Rondane her har opprettholdt sin genetiske egenart uten vesentlig innblanding fra andre stammer/tamrein. 6 av 10 nasjonale villreinområder, inkl. Rondane villreinområde, har areal helt eller delvis i Innlandet. Disse 6 områdene utgjør den nordlige europeiske villreinregionen. Den sørlige europeiske villreinregionen består av fire områder, der det er påvist den dødelige og smittsomme skrantesjuken i to av områdene (Nordfjella og Hardangervidda). Innlandet sitter med andre ord og forvalter en betydelig andel av det siste regionale villreinområdet i Europa uten smittsom skrantesjuka.

Figur 13. Nasjonale villreinområder i Innlandet

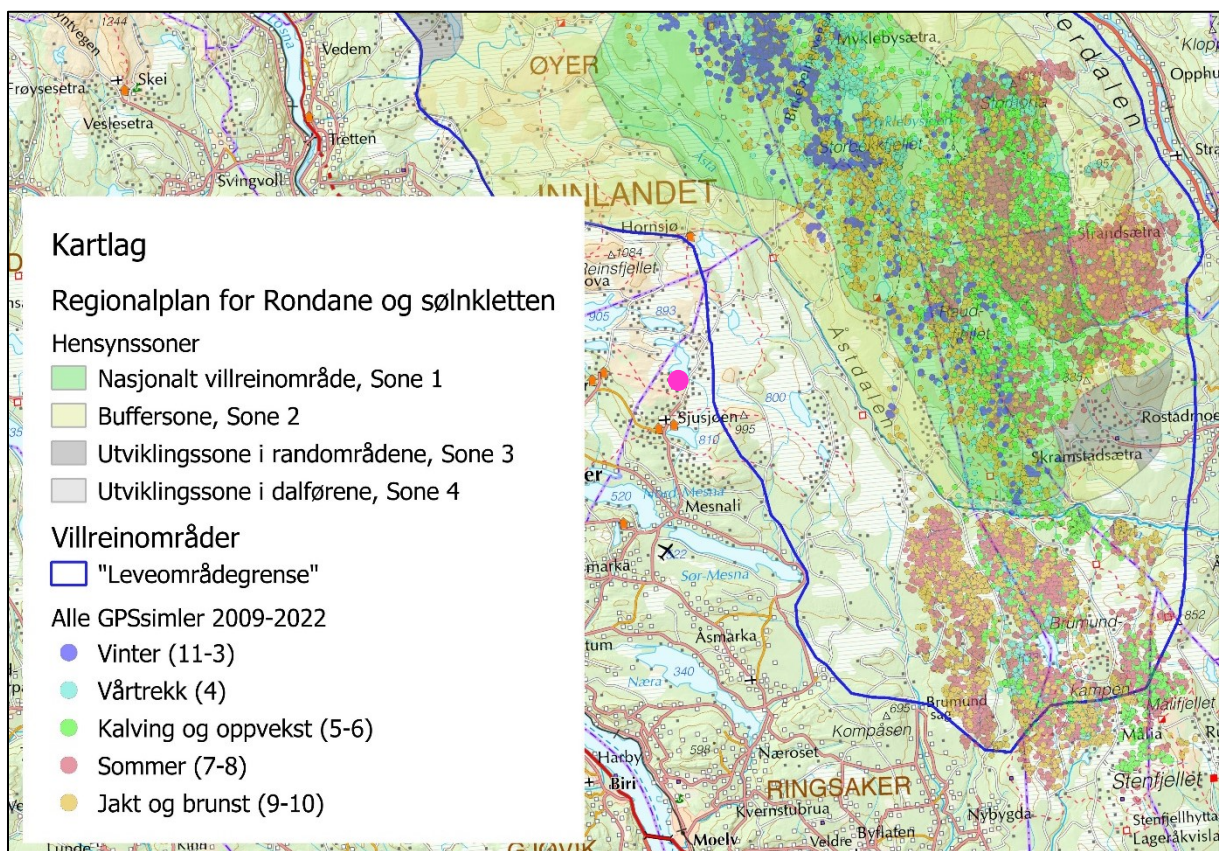
VURDERING

Det er positivt at kommunen har sikring av livskraftige leveområder for villreinen som en strategi i kommuneplanarbeidet. Det er også positivt at dette er konkretisert i form av at fortetting ikke skal skje innenfor Kroksjødammen (se figur 14). Det samme gjelder i forhold til å vurdere

gjeldende plans godkjente byggeområder med hensyn på ny kunnskap og nye føringer, knyttet til bærekraft, sårbarhet, klima og miljø.

Det mest sårbare området for villreinen i Ringsaker er områdene øst for Åsta, og det er viktig å ikke øke ferdselen inn i disse områdene. Også hyttebygging lenger fram i fjellet vil sannsynligvis generere noe ferdsel inn i villreinens leveområder. Det er derfor en fordel for villreinen jo lengre fram i fjellet eventuell ny hyttebygging legges. Det samme gjelder kanaliseringstiltak i form av stier og løyper.

Utbyggingsområder øst for Åsta bør gjennomgås, for å vurdere om det er mulig å begrense utbyggingen i disse områdene, f.eks. i form av utnyttingsgrad.

Figur 14. Kroksjøen markert med lilla prikk

Ved revisjon av kommuneplanens bestemmelser i 2022 ble det innført plankrav for utbygging av elforsyning i Åstdalen jf. bestemmelse 1.6. Det anbefales at et tilsvarende plankrav for brøyting av veger. Standardheving og veg helt fram til hytta også vinterstid har vist seg å føre til økt bruk av hyttene, og dermed sannsynligvis også økt ferdsel ut fra hyttene. Dersom kommunen sikrer seg styring med brøyting gjennom et slikt plankrav, vil det kunne bidra til å holde ferdselen på et akseptabelt nivå.

FORSLAG TIL VEDTAK

Det er positivt at kommunen har sikring av livskraftige leveområder for villreinen som en strategi i kommuneplanarbeidet, og at det foreslås konkrete tiltak for å følge opp denne strategien.

Det mest sårbare området for villreinen i Ringsaker er områdene øst for Åsta, og det er viktig å ikke øke ferdselen inn i disse områdene. Det er derfor en fordel for villreinen jo lengre fram i fjellet eventuell ny hyttebygging legges. Det samme gjelder kanaliseringstiltak i form av stier og løyper.

Utbyggingsområder øst for Åsta bør gjennomgås, for å vurdere om det er mulig å begrense utbyggingen i disse områdene, f.eks. i form av endret utnyttingsgrad.

Plankrav for brøyting av veger vinterstid i Åstdalen bør vurderes.

STYRETS BEHANDLING

Det er positivt at kommunen, inkludert administrasjonen, tar villreinhensyn.

VEDTAK

Det er positivt at kommunen har sikring av livskraftige leveområder for villreinen som en strategi i kommuneplanarbeidet, og at det foreslås konkrete tiltak for å følge opp denne strategien.

Det mest sårbare området for villreinen i Ringsaker er områdene øst for Åsta, og det er viktig å ikke øke ferdselen inn i disse områdene. Det er derfor en fordel for villreinen jo lengre fram i fjellet eventuell ny hyttebygging legges. Det samme gjelder kanaliseringstiltak i form av stier og løyper.

Utbyggingsområder øst for Åsta bør gjennomgås, for å vurdere om det er mulig å begrense utbyggingen i disse områdene, f.eks. i form av endret utnyttingsgrad.

Plankrav for brøyting av veger vinterstid i Åstdalen bør vurderes.

2023/35 FORDELING AV TILTAKSMIDLER 2023

SAKSOPPLYSNINGER

Tiltaksmidlene består av tilbakeførte fellingsavgiftsmidler for Rondane Sør, Rondane nord og Sølnekletten for 2022, i alt kr. 145.940. Midlene er utlyst via mail til de tre villreinutvalgene, jfr. sak 2023/11.

Følgende søknader er registrert:

Søker	Tiltak	Kostnad prosjekter	Totalt søknadsbeløp
Rondane sør villreinutvalg	- Telling (min., kalv, struktur) - Reg. av trekk og arealbruk Fampen - Reg. av trekk sørover - Overvåking fotråte	100.000	70.000
Villreinutvalget for Rondane nord	-Minimums- og strukturtelling - Registrering av kalvingsområder og tilstedeværelse i felt under villreinkalvinga	150.000	Ber om at deler av kostandene dekkes
Sølnkletten Villreinområde	- Strukturtelling - Minimums- og totaltelling - Kjeveinnsamling og analyse - Ekstraarbeid skrantesyke -Veiestasjoner	100.000	65.000
Norman-prosjektet	-Registreringer i Gråhø/Tjønnseterfjellet (Nord- og Sør-Fron) - Registreringer ved Veslefjellet/Kuva/ Hardbakken(Dovre)	95.000	3.000

VURDERING

Alle søknadene ligger innenfor rammene av utlysingen (tiltak som: 1. Styrker forvaltningen av villreinstammen/ 2. Fremmer befolkningens forståelse og kunnskap for villreinen sin bruk av fjellområdene, særlig overfor barn og unge/ 3. Følger opp Regional plan for Rondane og Sølnkletten/ 4. Styrker kunnskapen om artes arealbruk i nåtid og fortid)

Hoveddelen av midlene har tidligere vært gitt til bestandsforvaltning og overvåking, dvs. utvalgenes arbeid. Praksis har vært å fordele tiltaksmidlene mellom de tre områdene i forhold til det som er tilbakeført av fellingsavgiftsmidler. Tiltaksmidlene de siste årene har utgjort:

2020: 167.076 kr.

2021: 140.548 kr.

2022: 134.400 kr.

Siden tiltaksmidlene avhenger av fellingsavgiftene, varierer den årlige tildelingen relativt mye. Når bestandstellingene viser redusert bestand i forhold til forventet antall dyr og utvalgene er ansvarlige og foreslår reduserte kvoter, medfører dette samtidig at potten med tiltaksmidler påfølgende år blir mindre. Overvåkingsbehovet reduseres imidlertid ikke, en hadde nær sagt tvert imot. I år der totalpotten av tiltaksmidler er liten, er det derfor vanskelig å prioritere andre søknader enn søknader om overvåking, siden bestandstellingene er helt nødvendige for en ansvarlig forvaltning.

Utenom villreinutvalgenes søknader er det kommet inn en søknad fra «Normann-prosjektet» om å videreføre registreringene av villreinenens arealbruk i Gråhø/Tjønnseterfjellet (Nord- og Sør-Fron) og ved Veslefjellet/Kuva/ Hardbakken (Dovre). «Normann-prosjektet» er en videreføring av registreringer tidligere år, og supplerer det pågående FOU-prosjektet for Rondane med GPS-merka simler ved at en får oversikt over bukkene sin arealbruk. Villreinnemnda er søkt om i alt 9.000 kr. for 2022-2024. Prosjektet har en total kostnad på 285.000 for de tre årene samla sett. Prosjektet har brakt fram nyttig kunnskap bl.a. for nemndas saksbehandling, og det er viktig å

følge utviklingen i villreinens bruk av de områdene som inngår. Det anbefales derfor at søknaden innvilges også for 2023.

Dersom en holder midler til «Norman-prosjektet» utenfor, foreslås det at det resterende beløpet, kr. 142.940, fordeles i forhold til det som er tilbakeført av fellingsavgiftsmidler. Fordelingen blir da som følger:

-Rondane N: 33.3% = 47.542 kr.

-Rondane S: 42.9% = 61.303 kr.

-Sølnkletten: 23.9% = 34.095 kr.

FORSLAG TIL VEDTAK

Tiltaksmidlene for 2023 tildeles som følger:

Rondane sør villreinutvalg	61.303 kr.
Villreinutvalget for Rondane nord	47.542 kr.
Sølnkletten Villreinområde	34.095 kr.
«Norman-prosjektet»	3.000 kr.
SUM	145.940 kr.

STYRETS BEHANDLING

Følger tidligere praksis. Uheldig at det er så lite tiltaksmidler til fordeling.

VEDTAK

Tiltaksmidlene for 2023 tildeles som følger:

Rondane sør villreinutvalg	61.303 kr.
Villreinutvalget for Rondane nord	47.542 kr.
Sølnkletten Villreinområde	34.095 kr.
«Norman-prosjektet»	3.000 kr.
SUM	145.940 kr.

2023/36 ÅPEN POST: INNSPILL OG ORIENTERINGER FRA KOMMUNENE